

Abstract

The purposes of this research were to find the practice of good governance in private higher education institutes and to determine the components of good governance in private higher education institutes. The research procedures consisted of 5 steps: 1) analyze the research conceptual frameworks on the basis of principles, concepts, and theories of good governance 2) construct the practice of good governance from the conceptual frameworks 3) design the questionnaire 4) construct good governance components by applying factor analysis and 5) propose components of good governance. The samples included 20 middle-level administrators and 20 instructors from 14 universities. The total samples were 475 respondents. The research instruments were document analysis, the unstructured interview, and the questionnaires. The questionnaire is divided into 2 parts: individual's background information and 66 question items on good governance measured in 5 level of Likert scale. Frequency, percentage, mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.) factor analysis and content analysis were used for the data analysis. The verification of the practice of good governance in private higher education institutes was conducted through the connoisseurship.

The research findings revealed that:

1. The practice of good governance in private higher education institutes included 8 components which were the 1) Accountability 2) Rule of law and equality 3) Transparency 4) Value for money 5) Security 6) Participation 7) Ethics and 8) Authority performance

2. The practice of good governance in private higher education institutes which consisted of 8 main components was found appropriate, accurate, and possible to be implemented in accordance with the research conceptual frameworks.

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การพัฒนาประเทศชาติจำเป็นต้องเริ่มต้นที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก่อน และในการพัฒนานั้นจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ เป็นเครื่องชี้นำของสังคม ผู้ที่ได้รับการศึกษาที่ดีหรือระบบการศึกษาที่ดี มีมาตรฐานทำให้บุคคลากรมีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สถานศึกษาจึงเป็นองค์กรการจัดการศึกษา ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบคือผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารการศึกษาจะได้คุณภาพจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมในการดำเนินการ จึงจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่คาดไว้ ในระยะที่ผ่านมามาสถาบันอุดมศึกษาได้ขยายตัวและมีความหลากหลายรูปแบบมากขึ้น โดยเฉพาะอุดมศึกษาแนวใหม่ซึ่งมุ่งให้เกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเสมอภาคในโอกาสการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 2548), การปรับเปลี่ยนแนวคิดการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาในบริบทเก่ามาเป็นการบริหารจัดการในบริบทใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการบริหารเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลาย โดยเน้นการปรับเปลี่ยนและสร้างวัฒนธรรมใหม่ของสถาบันให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับธรรมาภิบาลโลก ที่ให้ความสำคัญในการที่อุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับกระบวนการทัศน์สู่ปฏิบัติความรู้และเศรษฐกิจความรู้

เพื่อการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการพัฒนาประชากรให้มีทักษะสูงและมีความคิดริเริ่ม การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และในที่สุดสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเทศในภูมิภาค จะสามารถคงอยู่ได้อย่างเต็มภาคภูมิ ท่ามกลางการแข่งขันการให้บริการการศึกษาที่หลั่งไหลจากทั่วโลก ทั้งยังสามารถคงเอกลักษณ์ของประเทศและภูมิภาคได้อย่างเต็มที่

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันมีผลต่อการบริหารงานไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐ หรือภาคเอกชนจำเป็นต้องบริหารงานให้ทันต่อกระแสของความเปลี่ยนแปลง ให้ทันสมัย โดยเฉพาะ การเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะนำประเทศชาติให้มีการพัฒนาก้าวหน้า โดยเน้นถึงการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งเสริม การเมืองภาคพลเมือง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการตรวจสอบ อำนาจรัฐ เป็นต้น ทำให้ประชาชนเริ่มมีความสนใจต้นตอเกี่ยวกับธรรมาภิบาลยิ่งขึ้น และเป็นที่เชื่อกันว่า หากประเทศไทยมีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาชนแล้ว จะทำให้ประเทศมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี และเกิดความเป็นธรรมในสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง (สถาบันพระปกเกล้า 2544 : คำนำ) ธรรมาภิบาลจึงเป็นมิติของกระบวนการทัศน์ใหม่ในการ บริหารงานภาครัฐ โดยเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐจัดการให้มีคุณภาพ สูงตามที่ประชาชน ต้องการ สนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น (ไซวัฒน์ คำชู 2545 : คำนำ) มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส คือ การตรวจสอบได้และอธิบายได้ ทุกขั้นตอนต้องมีผู้รับผิดชอบ (เกษม วัฒนชัย 2545 : 8) ต่อมารัฐบาลโดยสำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกระเบียบว่าด้วย การสร้างระบบ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2542 ขึ้นมา โดยเฉพาะการบริหารจัดการของสถานศึกษา ที่ต้องนำหลัก ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการ ศึกษา หลักการดังกล่าวได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการ มีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และ 6) หลักความคุ้มค่า (กระทรวงศึกษาธิการหลักธรรมาภิบาล 2546 : 1) สามารถแยกการบริหารออกเป็นแต่ละด้านดังนี้ **ในด้านภาครัฐ** รัฐจะต้องลดกฎระเบียบที่ไม่ จำเป็นที่เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางมิชอบ ให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้นเพื่อ ให้มีความโปร่งใส รวมทั้งมีมาตรการให้ภาคเอกชนให้ บริการประชาชนแทนภาครัฐ มีการตรวจสอบ การทำงานของรัฐโดยประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และระบบการบริหารของรัฐมีความยุติธรรม **ในด้านภาคเอกชน** การมีธรรมาภิบาลคือการทำให้ผู้บริหารไม่ทุจริตและกระทำการโดยคำนึงถึง ผลประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อธุรกิจ เป็นการบริหารเศรษฐกิจที่จะต้องมีการสร้างกฎหมายและ สถาบันที่ดีมีระบบข่าวสารข้อมูลที่ดีสามารถตอบปัญหาและตรวจสอบได้ **ในด้านการศึกษา** “การศึกษา” นับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาส่วนอื่นใดในประเทศต้อง เริ่มจากการพัฒนาคนเสียก่อน จึงจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่นไปด้วย การพัฒนาคนสามารถ

ทำได้หลายรูปแบบ อย่างสำคัญที่สุดของการพัฒนาคนคือการให้การศึกษา (อาภรณ์ รัตน์มณี 2551 : บทความ) ดังนั้นการบริหารการศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือการบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ย่อมต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะแนวโน้มที่เป็นอยู่ผู้บริหารการศึกษาระดับเหนือขึ้นไป ย่อมต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารเป็นอย่างมาก จึงจะนำไปสู่ความมีสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพยุคใหม่ จำต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารเดิมที่ไม่พึงปรารถนาและไม่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารตามแนวปฏิรูปการศึกษา นั่นคือ เน้นการบริหารโดยองค์คณะบุคคล หรือการบริหารแบบมีส่วนร่วม (ธีระ รุญเจริญ 2546 : 12)

หลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) เป็นการส่งเสริมการให้สถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน (People Needed) ทำให้เกิดการประหยัคทรัพยากร งบประมาณ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ มีผลทำให้การจัดการศึกษาในท้องถิ่นดีขึ้น โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ ดังนั้นรูปแบบการบริหารงานที่ดีจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้บริหารในสถานศึกษาทุกระดับที่จะสร้างความเข้มแข็งการใช้หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหัวใจสำคัญของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน แต่ต้องอาศัยการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของประชาชนและผู้บริหารทุกระดับ

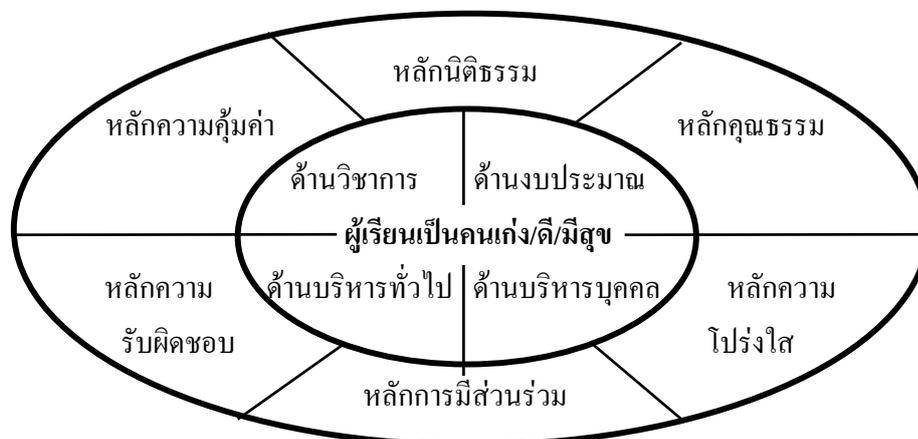
ระบบการศึกษามีหลายระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับอุดมศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ อุดมศึกษาจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศสำหรับประเทศไทยสถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรที่จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีการจัดการที่มีความหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและพัฒนาด้านเทคโนโลยี (ประเสริฐ จริญญากุล 2535 : 5) ดังนั้นการลงทุนเพื่ออุดมศึกษาจึงเป็นการลงทุนที่สำคัญสำหรับอนาคตของประเทศจึงต้องพัฒนาทั้งคุณภาพและปริมาณ (บุญเสริม วิรุฎ 2546 : คำนำ) ประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษาอาจพิจารณาได้จากวิสัยทัศน์ในแผนแม่บทของการกำหนดทิศทางของแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ.2543-2557) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขแผนแม่บทดังกล่าวมิได้มีผลผูกพันจำกัดเพียงอาจารย์และนักศึกษาอีกต่อไปหากแต่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องคำนึงถึง “บุคคลทั้งหมดในชาติ” ซึ่งจะช่วยให้ขอบเขตความรับผิดชอบของสถาบันอุดมศึกษาครอบคลุมไปสู่ประชากรทั้งหมด

ดังนั้นทำให้ทราบว่าการศึกษาที่มีความสำคัญสามารถที่จะพัฒนาทุก ๆ ด้านของชาติได้ ถ้าคนในชาติมีการศึกษาผู้ที่มีบทบาทในสถานศึกษาที่จะทำให้องค์กรมีคุณภาพและประสิทธิภาพคือผู้บริหารสถานศึกษา ที่ควรมีวิสัยทัศน์ มีจริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพ มีการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ย่อมทำให้สถานศึกษาดังกล่าวมีประสิทธิภาพ ส่งประสิทธิผลให้ผู้รับการศึกษามีคุณภาพสามารถตอบสนอง

ต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ประเทศชาติให้อยู่รอดปลอดภัยและแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งในโลกในปัจจุบันมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทำให้กระแสสารสนเทศแผ่กระจายครอบคลุมพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของโลกอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สถาบันการศึกษาจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องมีการปรับตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาศักยภาพของสถาบัน ทั้งในด้านพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ และปรับปรุงระบบบริหารจัดการความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพ (สุเมธ เข้มมนุ่น 2546) โดยเฉพาะได้มีการศึกษาวิจัยศักยภาพในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ รวม 49 ประเทศ โดยสถาบัน International Institute for Management Development (IMD) ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ในปีพ.ศ. 2544 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 38 จาก 49 ประเทศ ประสิทธิภาพของภาครัฐอยู่ในอันดับที่ 39 โดยเฉพาะปัญหาด้านการศึกษาประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 จาก 49 ประเทศ เนื่องจากการจัดการระบบการศึกษาของไทยรวมไปถึงระดับอุดมศึกษาไม่สามารถตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2550) และได้มีการวิจัยด้วยวิธีการจัดอันดับคุณภาพ ทำให้ประเทศไทยไม่ติดอันดับใน 500 อันดับโลก ยกเว้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยติดอันดับ 60 มหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลกเฉพาะด้านการแพทย์และชีวภาพ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการบริหารการอุดมศึกษาไทยด้านคุณภาพยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (สมบัตร นพรัตน์ 2547:10) และผลจากการเปลี่ยนแปลงของโลกไปสู่โลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีอัตราการตกออกและออกกลางคันสูงกว่าสถาบันอุดมศึกษาปิด อัตราเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 31 ซึ่งนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนหนึ่งซึ่งไม่สามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้และมีความพร้อมในการศึกษาระดับอุดมศึกษาน้อยกว่า จำนวนปีในการศึกษาของนักศึกษาที่คงเรียนอยู่จนสำเร็จการศึกษาเท่ากับ 4.8 จะเห็นได้ว่าการสูญเปล่าของทรัพยากรของรัฐและผู้เรียนซึ่งตกออกหรือออกกลางคันก่อนจบการศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องพิจารณาแก้ไขในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการอุดมศึกษา (เกษม วัฒนชัย 2544 : คำนำ) จากการศึกษาผลการวิจัยแล้วทำให้ทราบว่าผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษานั้นไม่ได้เป็นไปตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ขององค์กร จึงส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติในภาพรวม สถาบันอุดมศึกษาจะมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือประสิทธิภavn นั้นมักแปรไปตามผู้นำเสมอ (รุ่ง แก้วแดง 2546 : 21) ไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับตัวผู้นำแล้วยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่าง เช่น ปัจจัยที่มีการบริหารงานที่ดี ความสามารถในการจัดองค์กร และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือไม่อีกด้วย

การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป ผู้บริหารทุกระดับจะต้องแสดงความสามารถในการบริหารงานมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด (วิจารณ์พานิช 2551 : บทการบริหาร) ดังนั้นการบริหารงานในสถาบันอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งส่วนจะทำการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้นั้นไม่มีทฤษฎีและหลักการใดที่เหมาะสมได้ทุกสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษามีมากมายและมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพ มีการใช้หลักธรรมาภิบาล ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญในการนำเทคนิควิธีทฤษฎีและหลักการ

ต่าง ๆ ที่หลากหลายมาบูรณาการ หรือเพื่อปรับใช้กับการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ สถานที่ ระยะเวลา และปัจจัยแวดล้อม จึงประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในที่สุด

แผนภูมิที่ 1 ภาพรวมธรรมาภิบาลกับการบริหารสถานศึกษา

ที่มา : กระทรวงศึกษา ,สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ((ร.ส.พ.), 2546) : 31.

สถาบันอุดมศึกษาควรมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน (Autonomy) มีการปกครองตนเอง (Self Governance) เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจหลัก คือ การสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการ และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่มีความเป็นอิสระในการดำเนินภารกิจก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) ต่อการดำเนินงานด้วย คือ มีการตรวจสอบและการประเมินการดำเนินงานควบคู่กันไป มีโครงสร้างงานที่ดี มีการกำกับดูแลตรวจสอบได้ การบริหารจัดการที่โปร่งใสแบบธรรมาภิบาลจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผล

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในการดำเนินงานมีรูปแบบการบริหารงานบุคคล บริหารงานการเงิน และบริหารงานวิชาการที่เป็นการเฉพาะ ส่วนของแต่ละสถาบัน อาจทำให้มีการบริหารจัดการที่ขาดความเป็นอิสระทำให้ไม่มีประสิทธิภาพเกิดปัญหาด้านโครงสร้างและขบวนการบริหารจัดการ โดยเฉพาะถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้ใช้ “หลักธรรมาภิบาล” หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาดำเนินการบริหารงานอย่างจริงจังความสำเร็จของงานไม่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้ตามวัตถุประสงค์ และไม่สามารถแข่งกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและนานาชาติได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อทราบการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. เพื่อพัฒนาและนำเสนอหลักการใช้ธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดข้อคำถามของการวิจัยดังนี้

1. การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีองค์ประกอบอย่างไร
2. ผลการพัฒนาหลักการใช้ธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นอย่างไร

ขอบข่ายของการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยโดยได้ประมวลแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มี 6 องค์ประกอบ 1) หลักนิติธรรม (The Rule of Law) 2) หลักคุณธรรม (Ethics) 3) หลักความโปร่งใส (Transparency) 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และ 6) หลักความคุ้มค่า (Value for Money) (ชนะศักดิ์ ยูวบูรณ์ 2543 : 3-12)

2. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) มี 8 องค์ประกอบ 1) หลักความโปร่งใส (Transparency) 2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) 3) หลักความรับผิดชอบ (Responsiveness) 4) หลักความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) 5) หลักการมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus Orientation) 6) หลักคุณธรรม (Morality) 7) หลักความคุ้มค่าหรือหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) และ 8) หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

3. คณะกรรมการองค์การระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียแปซิฟิก United Nation Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UNESCAP) มี 8 องค์ประกอบ 1) การมีส่วนร่วม (Participatory) 2) การปฏิบัติตามกฎ (Rule of Law) 3) ความโปร่งใส (Transparency) 4) ความรับผิดชอบ (Responsiveness) 5) ความสอดคล้อง (Consensus Oriented) 6) ความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) 7) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) และ 8) การมีเหตุผล (Accountability) (สุทัศน์ สุธัชคุณสมบัติ 2551 : บทความ)

4. องค์การสหประชาชาติ (UNESCO) มี 8 องค์ประกอบ 1) หลักความโปร่งใส (Transparency) 2) หลักนิติธรรม (Rule of Law) 3) หลักความรับผิดชอบ (Responsiveness) 4) หลักความเสมอภาค (Equity and Inclusiveness) 5) หลักการมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus Orientation) 6) หลักคุณธรรม (Morality) 7) หลักความคุ้มค่า หรือหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(Effectiveness and Efficiency) และ 8) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) (นิชนันท์ จันทรส์ืบแถว 2549 : บทความ)

5. United Nation Development Programmed UNDP) มี 9 องค์ประกอบ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Partipation) 2) กฎหมายที่ยุติธรรม (Rule of Law) 3) ความเปิดเผยโปร่งใส (Transparency) 4) การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus Orientation) 5) กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) 6) ความเสมอภาค (Equality) 7) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) 8) พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) และ 9) การมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Vision) (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2545 : 35)

6. วิชา มหาคุณ ระบบของธรรมาภิบาลมี 6 องค์ประกอบ 1) การทำงานโดยสุจริตและชอบธรรม 2) ทำงานด้วยความโปร่งใส รอบคอบ ระมัดระวัง 3) ทำงานด้วยอุดมการณ์มีเหตุมีผล 4) ทำงานให้สังคมตามแนวทางแห่งจริยธรรมและความถูกต้อง 5) ทำงานโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน และ 6) ต้องดำเนินกิจการสาธารณะที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย (วิชา มหาคุณ 2549 : ปาฐกถา)

7. อรพินท์ สฟโชคชัย มี 6 องค์ประกอบ 1) การมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) 2) ความสุจริตและโปร่งใส (Honesty and Transparency) 3) พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsiveness and Accountability) 4) กลไกทางการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) 5) กฎเกณฑ์ที่ยุติธรรมและชัดเจน (Fair Legal Framework and Predictability) และ 6) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม 2550 : บทความ)

8. พระภวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงคล ป.ธ.6) ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาล มี 4 องค์ประกอบ 1) หลักความถูกต้อง (accuracy/valid) 2) หลักความเหมาะสม (Appropriate/Proper) 3) หลักความบริสุทธิ์/โปร่งใส (Purity/Transparency) และ 4) หลักความยุติธรรม (Justice) (พระภวนาวิสุทธิคุณ 2551 : ปาฐกถา)

9. แนวทางการดำเนินชีวิต มี 8 องค์ประกอบ 1) สัมมาทิฐิ – ความเห็นชอบ 2) สัมมาสังกัปปะ – ความดำริชอบ 3) สัมมาวาจา – ความเจรจาชอบ 4) สัมมากัมมันตะ – การทำงานชอบ 5) สัมมาอาชีวะ – เลี้ยงชีวิตชอบ 6) สัมมาวายามะ – เพียรชอบ 7) สัมมาสติ – ระลึกชอบ และ 8) สัมมาสมาธิ – ตั้งใจมั่นชอบ (ทักษิณ ชินวัตร 2545 : ปาฐกถา)

10. หลักทศพิธราชธรรม (“ธรรมาภิบาล” Good Governance) 10 ประการ 1) ทาน 2) สีล 3) ปริจาค 4) อาชรว 5) มทพ 6) ตบ 7) อโกธ 8) อวิหิงสา 9) ขนฺติญ และ 10) อวิโรธนะ (สุเมธ ดันดีเวชกุล 2550 : 1)

11. นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านธรรมาภิบาลทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประกอบการวิจัยในครั้งนี้ด้วย และจากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาประกอบเป็นขอบข่ายที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งหมด 3 ฉบับคือ
- ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview)
 - ฉบับที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaires)
 - ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview)

ซึ่งเครื่องมือแต่ละประเภทได้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการแนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมาภิบาลและหลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ได้ ขอบข่ายการวิจัย ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ความเห็นชอบ และปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไป สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มที่ 1 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญหรือผู้บริหาร ที่ใช้ธรรมาภิบาลในองค์กรของรัฐหรือเอกชนยกเว้นสถาบันอุดมศึกษา และกลุ่มที่ 2 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญหรือผู้บริหารที่ใช้ธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

ขั้นที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์หลักการแนวคิดทฤษฎี และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) กำหนดเป็นขอบข่ายการวิจัย เพื่อสร้างแบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็นของลิเคิร์ต (Likert) โดยการนำตัวแปรความคิดจากการวิเคราะห์ เอกสารและการสัมภาษณ์มาสร้างเป็นกระทงคำถามตามขอบข่ายของการวิจัย เพื่อวัดระดับความคิดเห็น ด้านองค์ประกอบ โครงสร้าง และกระบวนการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แบบสอบถามในครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires)

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาและประเมินผล ทำการพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขความ เทียบตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ IOC (Index of Item Objective Congruence) เพื่อปรับปรุงเครื่องมือก่อนนำไปทดลองใช้ (Tryout) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองกับ ผู้บริหารและปฏิบัติ ในมหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 40 คน นำแบบ สอบถามกลับคืนมาวิเคราะห์หาคุณภาพ โดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach,1974) นำผลการวิเคราะห์มาประกอบการพิจารณา เพื่อจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และพบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	จำนวนข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ Cronbach's Alpha
1 หลักนิติธรรม (Rule of Law)	10	.9261
2 หลักคุณธรรม (Ethics)	14	.9298
3 หลักความโปร่งใส (Transparency)	15	.9031
4 หลักการมีส่วนร่วม (Participation)	5	.8129
5 หลักความรับผิดชอบ (Accountability)	9	.9226
6 หลักความคุ้มค่า (Value for money)	13	.9118
หลักธรรมาภิบาลโดยรวม	66	.9757

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบและยืนยันหลักการใช้ธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เหมาะสม โดยวิธีของผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำร่างหลักการใช้ธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) 6 องค์ประกอบหลัก จำนวน 66 ข้อ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คนตรวจสอบโดยใช้แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ถูกต้อง และความเป็นไปได้ รวมทั้งประโยชน์ในการนำไปใช้ และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) เพื่อให้ได้ข้อวิพากษ์ วิจารณ์อื่น ๆ นำมาสรุป และปรับปรุงเป็นองค์ประกอบการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจำแนกตามองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล
2. ใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) สำหรับข้อคำถามในร่างแบบสอบถามกับองค์ประกอบตามหลักธรรมาภิบาล
3. การวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ ถือว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลตกอยู่ในช่วงพฤติกรรมใดก็แสดงว่าลักษณะการปฏิบัติที่ตรงตามสภาพที่เป็นจริงแบบนั้น โดยผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนว คิดของเบสท์ (Best, 1970) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	แสดงว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	แสดงว่า อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	แสดงว่า อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	แสดงว่า อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	แสดงว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธีสกัดองค์ประกอบ “PCA” (Principal Component Analysis) มีเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งโดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigen value) ที่มากกว่า 1 และถือเอาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของตัวแปรแต่ละตัวขององค์ประกอบนั้นมีค่า ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปที่บรรยายด้วยตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser, 1983)

5. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามจุดประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีองค์ประกอบที่ได้จากวิธีการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยพบว่า การใช้หลักแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักความรับผิดชอบ 2) หลักนิติธรรมและความเสมอภาค 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความคุ้มค่า 5) หลักความมั่นคง 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักคุณธรรม และ 8) หลักการใช้อำนาจหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษาและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้กำหนดเป็นกรอบตัวแปรที่ศึกษาของการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อนำไปศึกษาความเป็นไปได้

1.2 จากการนำตัวแปรที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มาจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และยืนยันความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างดังนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีการสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis) “PCA” พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 8 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 49 ตัวแปร จากเดิมทั้งหมด 66 ตัวแปร โดยถูกตัดทิ้งไป 17 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าผลรวมความแปรปรวนร่วม

จากมากไปหาน้อยและในแต่ละองค์ประกอบได้จัดเรียง ลำดับตัวแปรตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 “หลักความรับผิดชอบ (Accountability)” องค์ประกอบที่ 2 “หลักนิติธรรมและความเสมอภาค(Rule of law and equality)” องค์ประกอบที่ 3 “หลักความโปร่งใส (Transparency)” องค์ประกอบที่ 4 “หลักความคุ้มค่า (Value for money)” องค์ประกอบที่ 5 “หลักความมั่นคง (Security)” องค์ประกอบที่ 6 “หลักการมีส่วนร่วม (Participation)” องค์ประกอบที่ 7 “หลักคุณธรรม (Ethics)” และ องค์ประกอบที่ 8 “หลักการใช้อำนาจหน้าที่ (Authority performance)”

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญและข้อค้นพบ สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มี 8 องค์ประกอบ และ 2) ผลการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลโดยสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. องค์ประกอบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประกอบด้วย 8 องค์ประกอบเรียงลำดับความสำคัญโดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 1) หลักความรับผิดชอบ 2) หลักนิติธรรมและความเสมอภาค 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความคุ้มค่า 5) หลักความมั่นคง 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักคุณธรรม และ 8) หลักการใช้อำนาจหน้าที่ โดยแต่ละองค์ประกอบเกิดจากการใช้วิธีทางสถิติ ด้วยเหตุนี้ทำให้องค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบมีตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบครอบคลุมและค่อนข้างสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของนักวิจัยที่ได้ศึกษาไว้ ดังนั้นสามารถอภิปรายผลในภาพรวมทั้ง 8 องค์ประกอบ ได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบด้านหลักความรับผิดชอบจากการวิจัยปรากฏว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อหลักการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลมากที่สุดซึ่งสามารถอธิบายค่าแปรปรวน ของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 42.564 โดยมีตัวแปรย่อย 7 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่าผู้บริหารมีความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบ มีการกำหนดความรับผิดชอบที่ชัดเจนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรเป็นกระบวนการพิจารณาถึงการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้หรือไม่ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขมาพัฒนาเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจขององค์กร การประเมินและการตรวจสอบการทำงาน ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอย่างเปิดเผย ทำให้ผู้ปฏิบัติทราบว่าต้องถูกประเมินในเรื่องใด เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานประสบความสำเร็จในการทำงานตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแคพเพิลและนอร์ตัน (Robert S. Kaplan, and David P. Norton) ที่เสนอแนวคิดในเรื่องของการประเมินองค์กรว่า แทนที่องค์กรจะพิจารณาเฉพาะดัชนีชี้วัดทางการเงินอย่างเดียว เนื่องจากเป็นการประเมินได้เพียงแต่ปัจจัยภายในองค์กร

ไม่สามารถประเมินปัจจัยภายนอกองค์กรได้ ดังนั้นการประเมินควรให้ความสำคัญต่อดัชนีชี้วัด ในมุมมองด้านอื่น ๆ ด้วย สอดคล้องกับไพศาล ตั้งสมบุรณ์ ที่ได้ศึกษาวิจัยผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครพบว่าผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ด้านหลักความรับผิดชอบมากที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของดร.ริช ที่ว่าความรับผิดชอบคือการกระทำสิ่งที่ถูก หมายถึงการกระทำที่ถูกต้องเวลา (หมายถึง กาลเทศะ) ทันเวลา ตรงต่อเวลาด้วย เป็นกิจกรรมฝึกให้รับผิดชอบต่อตัวเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคมในที่สุด

1.2 องค์ประกอบด้านหลักนิติธรรมและความเสมอภาค เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษามากเป็นอันดับที่สอง ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 5.055 โดยมีตัวแปรย่อย 8 ตัวแปร การที่องค์ประกอบด้านหลักความรับผิดชอบต่อการทำงานมากเป็นอันดับที่สอง โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่าผู้บริหารได้มีการทบทวน ปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างสายงานการปฏิบัติงานภายในองค์กร ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ รวมถึงได้สอดแทรกหลักคุณธรรม จรรยาบรรณ ใ้บุคลากรตระหนักในคุณธรรม และจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เมื่อผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงขอบเขตหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน ป้องกันการทำงานที่ซ้ำซ้อน เพื่อป้องกันการขัดแย้งในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ ธงชัย สันติวงษ์ ให้ความหมายว่า การจัดการองค์การ หมายถึง การกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน และการจัดสายงานเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การจัดการองค์การเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบหน้าที่งานต่าง ๆ ภายในองค์กร การจัดการองค์การเป็นเรื่องที่ต่อเนื่อง และเป็นเหตุเป็นผลโดยตรงจากแผนงานที่กำหนดไว้ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงขอบเขตของงาน จัดวางช่องทางเพื่อการติดต่อสื่อสารและการตัดสินใจ ป้องกันการทำงานซ้ำซ้อน และขจัดความขัดแย้งในหน้าที่การงาน สอดคล้องกับ นิภาพร รุ่งโรจน์สาคร ที่ได้ศึกษาวิจัยโดยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมมีระดับพฤติกรรมทางคุณธรรมตามระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีอยู่ในระดับมาก

1.3 องค์ประกอบหลักความโปร่งใส เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษามากเป็นอันดับที่สาม ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 3.405 โดยมีตัวแปรย่อย 9 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า ผู้บริหารสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ มีรายงานผลการดำเนินงานเปิดเผยต่อผู้ที่เกี่ยวข้องให้ทราบ มีหน่วยงานและระบบกลไกการตรวจสอบที่ชัดเจนและโปร่งใส บุคลากรทราบถึงขั้นตอนการทำงานที่จะต้องติดต่อกับหน่วยงานใด ประสานงานกับหน่วยงานไหนและบุคคลภายนอกสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา เนื่องจากผู้บริหารทราบว่า การติดต่อสื่อสารกับผู้ปฏิบัติงาน และบุคคลภายนอก รวมถึงการรับทราบข้อมูลทั้งภายในและภายนอกองค์กร เป็นกระบวนการบริหารงานอย่างหนึ่งที่จะก่อให้เกิดคุณภาพ และประสิทธิภาพของงาน ถือเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของผู้บริหาร สอดคล้องกับแนวคิดของ ธวัศ ภูษิตโกภโย ที่กล่าวว่าความโปร่งใสเป็นหัวใจที่จะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีความชอบธรรม

และเป็นประโยชน์กับทุก ๆ ฝ่าย ไม่มีการปิดบัง บิดเบือน หรือเอาประโยชน์ส่วนตัว เพราะให้ความสำคัญกับความโปร่งใสภายในองค์กรเป็นสำคัญก่อน แล้วจึงให้องค์กรภายนอกเป็นผู้ตรวจสอบในเวลาต่อมา และสอดคล้องกับแนวคิดของจากรูธ เมณฑกา ได้ให้ความหมายว่าการดำเนินการของรัฐดำเนินการอย่างโปร่งใส คือการที่สาธารณชนมีโอกาสรับรู้นโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล และมีความมั่นใจว่า รัฐบาลมีความตั้งใจจริงในการดำเนินการตามนโยบายนั้น และของมนตรี กนกวาริ ที่ได้ กล่าวถึงหลักความโปร่งใส (Transparency) ว่าคือการปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส เปิดเผย ข้อมูล ข่าวสาร และมีกระบวนการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และตรวจสอบความถูกต้องได้ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญ และแนวคิดของธวัช ภูมิตโยภโย ได้กล่าวว่า ความโปร่งใสเป็นหัวใจของการดำเนินธุรกิจ ความโปร่งใสจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลก็ต้องมีระบบ “ธรรมาภิบาล” หรือการกำกับดูแลที่ดี โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้รับผิดชอบ และมีหน่วยงานตรวจสอบภายใน เป็นเครื่องมือดำเนินการ ความโปร่งใสเป็นหัวใจที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจมีความชอบธรรม และเป็นประโยชน์ ต่อทุกฝ่ายไม่มีการปิดบังซ่อนเร้น อย่างไรก็ตามความโปร่งใสจะเกิดขึ้นได้ไม่เพียงแต่จะมีระบบการกำกับดูแลที่ดี และมีผู้บริหารที่สุจริต มีคุณธรรมเท่านั้น ผู้เกี่ยวข้องกับการก็มีส่วนสำคัญที่จะต้องมีความรู้ในเรื่องของความโปร่งใส ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารก็ต้องรู้จักทำใจ ยอมรับการตำหนิหากผิดพลาด และต้องพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข และที่สำคัญจะต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

1.4 องค์ประกอบหลักความคุ้มค่า เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษามากเป็นอันดับที่สี่ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 2.941 โดยมีตัวแปรย่อย 7 ตัวแปร พิจารณาจากตัวแปรที่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงทำให้มีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าและร่วมกันพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้ใช้ได้ยาวนานกรณีทรัพยากรที่เป็นผู้ปฏิบัติงานนั้นผู้บริหารได้มอบหมายงานให้ผู้ปฏิบัติงานรับมอบงานตามความเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม ลดขั้นตอนที่ซับซ้อนปรับปรุงจำนวนบุคลากรให้เหมาะสมกับงานและองค์กรและให้ผู้ปฏิบัติได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆที่เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งจำเป็นต้องมีการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรถือเป็นหัวใจในการบริหารงานทำให้บุคลากรมีความมั่นใจในการทำงานว่าหลังจากที่ได้รับการอบรม การพัฒนา ส่วนทรัพยากรด้านเทคโนโลยีนั้นผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยวางแผนในการใช้ทรัพยากรต่างๆ ด้วยความประหยัด บำรุงรักษาทรัพยากรเทคโนโลยีสม่ำเสมอ รวมถึงการใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีและนวัตกรรม อุปกรณ์และสื่อใหม่ๆ มาใช้ในองค์กรให้เหมาะสมกับเป้าหมาย มีการปรับปรุงอาคารสถานที่เพื่อให้เกิดบรรยากาศในการทำงาน ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์กรสอดคล้องกับแนวคิดของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ที่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่จะต้องบริหารงานต่าง ๆ มีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามากมาย จึงคำนึงถึงความคุ้มค่าหรือผลประโยชน์ของสถานศึกษาโดยส่วนรวม และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ

แผ่นดิน(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 (มาตรา 3/1) ที่ว่าการบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน

1.5 องค์ประกอบหลักความมั่นคง เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษามากเป็นอันดับที่ห้า ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 2.671 โดยมีตัวแปรย่อย 5 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่าความพึงพอใจในงาน ความมั่นคงอยู่รอดขององค์กร รายได้และสวัสดิการของผู้ปฏิบัติเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีขวัญและกำลังใจ มีการอุทิศแรงกายและใจในการทำงาน อัตราการขาดงานและลาออกจากงานต่ำ ทำให้ส่งผลต่อความสำเร็จของงานให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายขององค์กร และมีการประเมินผลงานเป็นระยะๆของผู้บริหารทำให้บุคลากรมั่นใจว่าบุคคลที่ได้เลื่อนงานเป็นผู้บริหารนั้นมีทักษะ ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ตรงกับลักษณะงานสอดคล้องกับแนวคิดของ เบส (Bass) ความพึงพอใจก่อให้เกิดประสิทธิผลและความสำเร็จขององค์กร เป็นการเพิ่มขวัญผลผลิตคนทำงานที่มีความสุขจะก่อให้เกิดผลผลิต ประเวศ ะสี ความพึงพอใจในงานเป็นตัวพยากรณ์ความผูกพันในองค์กร

1.6 องค์ประกอบหลักความมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษามากเป็นอันดับที่หก ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 2.323 โดยมีตัวแปรย่อย 6 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่าผู้บริหารได้จัดทำสื่อและทำความเข้าใจในเรื่องแผนงานให้ผู้ปฏิบัติที่มีหน้าที่รับผิดชอบสามารถเข้าใจในแผนงาน รวมถึงให้ผู้ปฏิบัติร่วมกันวางแผนงาน การทำแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน เนื่องจากการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงาน ที่เพิ่มความพึงพอใจและเป็นการจูงใจของผู้ร่วมงาน เสมือนผู้ร่วมงานเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติตามแผนที่ตนเองได้ร่วมกันวางไว้ให้เป็นตามเป้าหมายจะทำให้งานมีคุณภาพและประสิทธิภาพ กระบวนการทำงานเป็นระบบมีหน่วยงานรับฟังความคิดเห็น เรื่องราวร้องทุกข์ซึ่งมีบุคคลภายนอกเข้าร่วมด้วยสอดคล้องกับแนวคิดอทิธิ โดหะชาละ การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายความว่า การที่ผู้บริหารหรือผู้นำได้เปิดโอกาสหรือให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องบางประการขององค์กรที่ผู้บริหารได้พิจารณาแล้วว่าช่วยทำให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรมากกว่าที่ผู้บริหารจะตัดสินใจเพียงผู้เดียว อีกทั้งยังเป็นการทำให้ช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในองค์กรลดน้อยลงและแนวคิดของธรรมรส โชติคุณุชร์ ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ กระบวนการของการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของบุคคล ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหาร เป็นการตั้งอยู่บนฐานแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่

การบริหารให้กับผู้ได้บังคับบัญชา ต้องการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร มิใช่เพียงแต่ห่วงใยหรือสัมผัสปัญหา และสอดคล้องกับแนวคิดของอรรถกรธรรม ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมในด้านของการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งขององค์กรและสอดคล้องกับงานวิจัยของเมตต์ เมตต์การุณจิต ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ และนดา คำรหัสเลิศ

1.7 องค์กรประกอบหลักคุณธรรม เป็นองค์กรประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษามากเป็นอันดับที่เจ็ด ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 2.198 โดยมีตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์กรประกอบพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนบุคลากรทุกฝ่ายต้องยึดมั่นในคุณธรรมคือ มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความคิดถูกต้องจึงมาในการปฏิบัติงาน เดินสายกลาง และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่องค์กรและสังคม รมรงค์ให้บุคลากรประพฤติดี ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ ในกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานได้ประพฤติตนดี มีคุณธรรมผู้บริหารได้ยกย่อง ส่งเสริมให้กำลังใจ และในทางกลับกันถ้าบุคลากรประพฤติกระทำผิดควรกล่าวตักเตือน หรือการลงโทษควรจะทำตามระเบียบวินัย ไม่ควรมีหลายมาตรฐาน สอดคล้องกับเพลโตที่ให้แนวคิดว่าคุณธรรมเป็นการเล็งเห็นหรือหยั่งรู้ ว่าอะไรควรหรือไม่ควรประพฤติ การรู้จักประมาณ มีความสำนึกควบคุมให้อยู่ในขอบเขตจริยธรรม ไม่ถูกต้อง ก้าวก่ายสิทธิอันชอบธรรมของผู้อื่น มีความยุติธรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌอง มาปรีดา ที่ว่าหลักคุณธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรมีเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม

1.8 องค์กรประกอบหลักการใช้อำนาจหน้าที่ เป็นองค์กรประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษามากเป็นอันดับที่แปด ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 1.789 โดยมีตัวแปรย่อย 4 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์กรประกอบพบว่า ผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในปัจจุบัน ได้ผ่านกระบวนการสรรหาจากผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์และเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารจะได้รับความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการบริหารสถานศึกษาอย่างดี ตลอดจนได้รับทักษะที่จำเป็น มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดี มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ และก่อนที่จะตัดสินใจอย่างใดควรได้รับข้อมูลที่ดี ที่ถูกต้อง รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงานหรือผู้ที่มีประสบการณ์ก่อน และเมื่อตัดสินใจดำเนินการแล้ว ในกรณีผิดพลาดพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันท่วงที และควรมีกระบวนการหรือระบบบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพในระบบการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดวรัถ ทัศนเกษม ที่ผู้บริหารได้ใช้สิทธิของความ เป็นเจ้าของที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของตนเอง โดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร โดยหัวใจสำคัญของการใช้อำนาจหน้าที่ ที่โปร่งใส ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจ

จากข้อมูลและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นการบริหารงานที่มุ่งเน้นคุณภาพของการบริหารงานในองค์กร ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลให้เกิดคุณภาพการศึกษาขององค์กรด้วย และเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรที่ยั่งยืนต่อไป จึงนับว่าเป็นการบริหารงานที่เหมาะสมถูกต้อง เป็นไปได้และสามารถนำไปเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับขอบข่ายทฤษฎีของการวิจัย

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

จากการวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้ข้อค้นพบสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ เป็นองค์ความรู้ด้านกระบวนการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยตรง ควรนำองค์ประกอบต่างๆ ของหลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปศึกษารายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ และพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ว่าสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนามหาวิทยาลัยเอกชนได้จริง โดยเน้นแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมเพิ่มเติมและให้การสนับสนุน ปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารที่เพียงพอ

ด้านการนำไปปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ “การใช้หลักแบบธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” นี้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยเอกชน โดยจัดลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบที่เหมาะสมกับสภาพบริบทจริงของมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีการติดตามประเมินผลในการนำไปใช้เป็น ระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพมหาวิทยาลัยให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิคบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. “รัฐธรรมนูญภาคการเมือง: บทบาทภาคการเมือง.” สารวุฒิสภา 6, 9 (กันยายน) 2545.
- เกษม วัฒนชัย. “การปฏิรูปอุดมศึกษา : คนไทยได้อะไร”. เอกสารประกอบการบรรยายการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องความก้าวหน้าการอุดมศึกษาไทย เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนาทบวงมหาวิทยาลัย ครบรอบปีที่ 29 ณ อิมแพค. กันยายน 2544.
- _____. ธรรมนูญบทรบรอบปีที่สำคัญกรรมการสถานศึกษา, รายงานปฏิรูปการศึกษาไทย 5, 64. สิ่งพิมพ์.สทศ. 87/2545. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 15 เมษายน 2545.
- ชนะศักดิ์ ยูวบูรณ์. “กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี,” ใน การปกครองที่ดี (Good Governance) กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2543.
- ไชยวัฒน์ คำชูและคณะ. ธรรมนูญ : คำนำสำนักพิมพ์ กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์น้ำฝน จำกัด, 2545.
- ทักษิณ ชินวัตร. คำกล่าวในการเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การกำกับดูแลกิจการที่ดี : ท่านกำกับเราดูแล ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ 14 มีนาคม 2545.
- ธีระ รุญเจริญ. สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สทศ., 2545.
- ธีระ รุญเจริญ และคณะ. บรรณาธิการ. การบริหารเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บริษัทข้าวฟ่าง จำกัด, 2546.
- บุญเสริม วีรกุลและคณะ. “รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดระบบงบประมาณและการลงทุนเพื่ออุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต”. มีนาคม 2546.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์และคณะ. ตัวชี้วัดธรรมนูญ : บทนำ. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- ประเสริฐ จริยานุกุล. “การวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรในการบริหารสถาบันของวิทยาลัยครู นครศรีธรรมราช” ปริญาญครุศาสตรุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- พรทิพย์ กาญจนนิตย์. บทความ เรื่อง จากธนาคารโลกสู่อาเซียน : บทเรียนและก้าวต่อไปของ QA [online]. Assessed 6 April 2009. Available from www.fullbrightthai.org/data/knowledge/paper_WB_ASEAN.doc

- พระภิกษุวิสุทฐิคุณ (เสริมชัย ชยมงคล ป.ช.6) ปาฐกถาธรรม เรื่อง **หลักธรรมาภิบาล** (ตอนที่5) ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย วันอาทิตย์ที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2547 [Online]. Accessed 24 Febuary 2009. Available from <http://www.Dhammakaya.org/dhamma/lecture/lecture78.php>
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. บรรยาย. “ธรรมาภิบาลของราชการไทย” วันพุธที่ 12 ธันวาคม 2550 ณ หอประชุม นวนครินทร์ โรงเรียนเตรียมทหาร จังหวัดนครนายก.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. **คู่มือการประกันคุณภาพ**. นครสวรรค์ : สวรรค์วิถีการพิมพ์, 2548.
- รุ่ง แก้วแดง. **โรงเรียนนิติบุคคล** กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2546.
- วิจารณ์ พานิช, บทความการบริหาร (Executive Report) **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี พ.ศ. 2551-2565** [online]. Assessed 6 April 2009. Available from <http://gotoknow.org/blog/council/146400>
- วิชา มหาคุณ. “ธรรมาภิบาลเพื่อชีวิตที่ พอเพียง,” ปาฐกถาพิเศษ เนื่องในงานวันวิชาการมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ครั้งที่ 2 วิถีวิจัย ตามรอยพระยุคลบาท, วันที่ 8 ธันวาคม 2549.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. “สังคมโปร่งใสไร้ทุจริต.” **การสัมมนาวิชาการ TDRI ประจำปี 2543**, 18-19 พฤศจิกายน. ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี จังหวัดชลบุรี, 2543.
- สมบัติ นพรัตน์. **อุดมศึกษา : ปัญหาประเทศไทย**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2547.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **สำนักนายกรัฐมนตรี, ความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ พ.ศ. 2544**. [online]. Assessed 19 December 2008. Available from <http://kormor.obec.go.th/discipline/dis076.pdf>.
- สุกัญญา โขวิไลกุล. **การวิเคราะห์ระบบเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- สุทัศน์ สุทธิคุณสมบัติ. ผู้แปล, **What is good governance** [Online]. Accessed 12 March 2008. Available from <http://www.unescap.org>
- สุเมธ ตันติเวชกุล. คำประกอบการบรรยายเรื่อง “การเสริมสร้างสมรรถนะบุคลากรสายสนับสนุนและช่วยวิชาการด้วยการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เสริมสร้างเมืองไทยใสสะอาด”
- สุเมธ เข้มมนุ่น. **เปิดสัมมนาการบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทย** [online]. Assessed 6 May 2008. Available from <http://www.sema.go.th/node/2546>
- อาภรณ์ รัตน์มณี. **ทำไมการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า** [online]. Assessed 14 June 2008. Available from <http://school8education.police.go.th/technical/technical05html>

ภาษาอังกฤษ

Best, John W. Research in Education ,Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice– Hall Inc., 1970.

Cronbach, J. Lee. eassential of Psychological Testing. 3rd ed. New York :Harper & Row Publishers, 1974.

Steers. R. M. Organizational effectiveness : A behavioral view. Santa Monica : C.A. Goodyear,1997.

Tabachnik, Barbara G. and Linda S. Fidell. Using Multivariate Statistics.. New York : Harper & Row, 1983